

Opinie - Schulden crisis gevolg van fiscale concurrentie in de eurozone (14.5.11)

De wil om de budgettaire discipline van de staten te versterken spruit voort uit een verkeerde analyse van de oorzaken van de crisis. Intussen worden de gewone werknemers in Griekenland, Ierland en Portugal gedwongen de kosten van de crisis die anderen hebben verwekt te betalen door zware inleveringen en wil de EU gedomineerd door de Europese rechterzijde een nieuw "economisch pact" om niet alleen de solidariteit tussen Europese werknemers te breken maar ook om de markten verder te liberaliseren en onze sociale verworvenheden – zoals sociale bescherming – verder af te bouwen.

Tot nog toe was het een land behorend tot de eurozone verboden een ander ter hulp te snellen. Wanneer men de voorwaarden bekijkt die aan de "geholpen" landen worden opgelegd, kan men moeilijk van solidariteit spreken: niet alleen zijn de vereiste rentevoeten zeer hoog, terwijl het fonds slechts tegen 3% ontleent, maar ook en vooral duwen de besparingsmaatregelen die samengaan met de verstrekte leningen de geholpen landen in de recessie. De opgelegde voorwaarden dienen er slechts toe de financiële markten gerust te stellen en hen een terugbetaling van de schulden te waarborgen. Daarom ook heeft men het over solidariteit met de financiële markten... Het hulpfonds zal overheidsschuld van de geholpen staten kunnen kopen op de primaire markt.

Het is inderdaad positief dat de staten zich in crisisperiode rechtstreeks kunnen financieren bij het Europese fonds. Het enige probleem is dat de rentevoeten die van het marktgemiddelde zullen zijn. Een voordeel zou zijn dat de ECB primaire staatsobligaties zou moeten kunnen onderschrijven en dat ze dit zou kunnen doen tegen een quasi zero rentevoet.

Maar Duitsland blijkt begrepen te hebben dat de financiële markten te instabiel zijn om budgettaire discipline vanwege de Staten te kunnen waarborgen. Angela Merkel heeft overigens een poging ondernomen om deze instabiliteit te lijf te gaan door verleden jaar de verkoop van de CDS te verbieden. Het was ook zij die voor kort druk heeft uitgeoefend om op het niveau van de eurozone een belasting op de financiële verrichtingen proberen in te voeren en dit teneinde de speculatie de kop in te drukken. Maar ze staat hiermee alleen. Nicolas Sarkozy kan het zich veroorloven grote toespraken te houden over zijn intentie om een dergelijke belasting ingevoerd te krijgen onder zijn voorzitterschap van de G20. Hij weet al te goed dat dit zonder gevolg zal blijven: noch de Amerikanen noch de Canadezen zal hij kunnen overtuigen.

In ruil voor de definitieve instelling van het stabiliteitsfonds, hebben de Duitsers waarborgen geëist. Via een "competitiviteitspact" verbinden de Staten zich tot budgettaire discipline en loonmatiging. Het komt er op neer het Duitse model, waar competitiviteit grotendeels stoelt op loonmatiging, te veralgemenen. Maar dat is onmogelijk: het Duitse model is immers gebaseerd op productiviteitswinst ten nadele van de andere landen. Als de andere landen ook hun lonen gaan matigen zal er niemand meer overblijven om de Duitse export te absorberen. En de vraag zal des te zwakker worden omdat de reële lonen zullen dalen samen met grotendeels door speculatie veroorzaakte stijgingen van de voedselprijzen.

Wat de versterking van het stabiliteitspact en de budgettaire discipline betreft, zij is de weerspiegeling van een foutieve analyse van de oorzaak van de crisis: de schuldenproblematiek spruit niet voort uit het op hol slaan van de openbare bestedingen. Met uitzondering van Griekenland zijn de openbare uitgaven in de Europese landen onder controle. Als aandeel in het BBP vertonen zij sinds de jaren 90 zelfs een neiging tot dalen. Zo het deficit toegenomen is, dan is dit hoofdzakelijk te wijten aan de daling sinds dertig jaar van de fiscale inkomsten veroorzaakt door de belastingverminderingen ten voordele van de ondernemingen en de meest gegoede belastingbetalers. De tekorten zijn dus vooral het resultaat van fiscale concurrentie tussen de landen van de eurozone. Daarna, met de financiële crisis, zijn die tekorten geëxplodeerd met het

reddingsplan van de banken en de recessie die gewogen heeft op de fiscale ontvangsten.

De schulden en het deficit van de Staten moeten in rekening gebracht worden, maar het zijn niet de enige criteria. Uiteraard zullen de Europeanen ook het particuliere schuldenpeil in het oog houden. Wat nodig is, want in sommige landen, zoals Spanje en Ierland, komt de crisis voort uit een transfer van de particuliere naar de openbare schuld. Maar dat is niet voldoende. Wil men op intelligente wijze aan economische convergentie doen, dan dient men een einde te stellen aan de fiscale concurrentie en de belastingen naar boven toe te harmoniseren. Dit wil onder meer zeggen dat Ierland, en ook Duitsland, hun vennootschapsbelasting moeten verhogen. Ook dienen de criteria symmetrisch te zijn: het komt er niet alleen op neer de landen tot de orde te roepen waar de lonen sneller zouden stijgen dan de productiviteit (een verschijnsel dat zich alleen in Griekenland voorgedaan heeft), ook moeten de landen waar de lonen te laag zijn, met name Duitsland, ertoe aangespoord worden deze op te trekken. Men kan zich ook tewerkstellingsdoelstellingen indenken of objectieven inzake het peil van de openbare en particuliere investeringen in de huidige ecologische transitie.

De enige criteria die door de Europese Commissie weerhouden zijn, zijn deze die leiden tot een soberheidsbeleid en liberale hervormingen.

Op zeer korte termijn dienen de overheidschulden geherstructureerd. Dit is onvermijdelijk: de schulden zijn te omvangrijk om er zich via monetarisatie en inflatie aan te onttrekken. En die herstructurering moet dan maar op een georganiseerde wijze verlopen. Men dient dus een audit van de openbare schuld te organiseren om goed te kunnen identificeren wie wat in zijn bezit heeft en te zien wie een eventuele herstructurering kan verdragen.

Op lange termijn zal alleen een echte fiscale hervorming toelaten orde op zaken te stellen in de ontvangsten van de Europese staten. Zoals het invoeren van een Europese vennootschapsbelasting om de fiscale dumping binnen de EU te stoppen.

Attac is overigens voorstander van de creatie van een echte Europese begroting met een echte Europese fiscaliteit die zou gespijsd worden door een belasting op de financiële transacties en een koolstoftaks.

Terwijl in de komende maanden tijdens het Franse voorzitterschap van de EU en G20 de strijd voor een financiële transactie taks (FTT) op Europees niveau cruciaal wordt, zal bovenal de strijd van de Europese vakbonden (en onze Belgische vakbonden natuurlijk) essentieel zijn om de asociale plannen van de Europese rechterzijde (en daar ligt een van de belangrijkste knelpunten in de vorming van een nieuwe Belgische regering) te dwarsbomen en te bouwen aan een Europa van de werknemers waarin sociale bescherming een grondrecht wordt.

Voor Attac Vlaanderen
Eric Goeman, woordvoerder
Eric.goeman@attac.be
